

Citation:

J.C.G. Boot, Levensbericht S. Karsten, in:
Jaarboek, 1864, Amsterdam, pp. 124-131

LEVENSBERICHT

VAN

S. K A R S T E N.

DOOR

J. C. G. B O O T,

Secretaris der Letterkundige Afdeling *).

Op den 9^{den} Mei jl., toen de leden dezer afdeeling in grooten getale waren opgekomen om hulde te hooren brengen aan de nagedachtenis van J. BAKE, den schranderen en smaakvollen beoefenaar der oude letterkunde, wees onze waardige Voorzitter in weinige hartelijke woorden op het verlies, dat de Akademie twee dagen te voren geleden had door het overlijden van den Hoogleeraar KARSTEN, en sprak daarbij zijne verwachting uit, dat de verdiensten van den overledene hier ter plaatse later meer uitvoerig zouden herdacht worden. En waarlijk de man, die het vierde eener eeuw een ijverig lid vroeger der derde klasse van het Instituut, later van deze Akademie is geweest, verdient dat wij eenige oogenblikken bij hem stilstaan. Al gevoel ik mij dan ook niet in staat om zijn beeld met dezelfde uitvoerigheid uit te werken, als dit in onze drie laatste bijeenkomsten ten aanzien van J. BAKE en L. A. NISHOFF geschied is, neem ik toch de taak van levensbeschrijver met liefde op mij en reken daarbij op uwe belangstelling. Daar mijne kennismaking met KARSTEN niet tot vele jaren opklimt, zal ik veel, wat tot zijne waardering als mensch, als Kristen,

---

*) Voorgedragen in de gewone Vergadering der Letterkundige Afdeling van 10 October 1864.

als staatsburger, als hoogleeraar van belang is, voor anderen moeten overlaten, die hem langer en meer van nabij gekend hebben. Met de hulde, die ik hem als beoefenaar der klassieke letterkunde ga brengen, stel ik mij voor aan te wijzen, wat de Akademie en het vaderland in hem verloren hebben.

SIMON KARSTEN, wiens vader aan de Hieronymusschool te Utrecht van 1800 tot 1823 conrector was, is aldaar op den 13den Junij 1802 geboren. Als eenige zoon was hij de hoop en om zijn zacht en toegevend karakter de lieveling zijner ouders en zusters. Al vroeg legde hij zich met vlijt op de beoefening der oude talen toe onder de leiding van zijnen vader en van den rector S. NIJHOFF, en werd hij op zestienjarigen leeftijd als student bij de Utrechtsche Hoogeschool ingeschreven. Hij genoot daar het voorrecht in een kring van uitstekende commilitones opgenomen te worden, bij wie hij in leeftijd iets achterstond, maar die hij in ontwikkeling en lust tot studie evenaarde. Met hen volgde hij de lessen van SCHRÖDER, v. GOUDOEVER en v. HEUSDE. Hij schijnt vooral door de humaniteit van den laatstgenoemde aangetrokken te zijn, en gelijk deze hem onder zijne meest geliefde leerlingen telde, zoo won hij zich voor altijd de hoogachting en de liefde van zijn' leerling. De invloed van v. HEUSDE op den gang zijner studiën is in het oog vallend, zoowel in de uitgave en verklaring van drie gedichten van PINDARUS, waarmede KARSTEN zich in 1825 den doktoralen graad verwierf, als in de keus van zijn grooteren arbeid over de oude Grieksche wijsbegeerte, waarop ik straks zal terugkomen.

Nog voor dat hij zijne Akademische studiën voleindigd had, werd KARSTEN op twintigjarigen leeftijd geroepen tot derden praeceptor te Utrecht. Het is mij niet bekend, of er redenen bestonden, die hem noopten reeds zoo vroeg in het werkzame leven over te gaan, maar wel blijkt het, dat hij den tijd, die hem van zijn beroepsbezigheden overbleef, vlijtig besteedde aan verdere oefening en dat hij niet verzeilde op de klip, waarop menigeen, op dien leeftijd in eene maatschappelijke betrekking geplaatst, gestrand is. Hij bleef student in den waren zin van het woord, en toonde door zijn proefschrift, dat hij in de

Grieksche letterkunde groote vorderingen gemaakt had. Nadat hij ook als tweede praeceptor aan dezelfde school eenigen tijd werkzaam was geweest, vertrok hij in October 1826 naar Brussel om in het land, waar de studie der oudheid sedert lang op een zeer lagen trap stond, te beproeven, of het hem gelukken zou haar te verheffen of liever om hechte grondslagen te leggen, waarop anderen zouden kunnen voortbouwen. Hij was namelijk tot professor in de oude letteren aan het Athenaeum, d. i. naar ons spraakgebruik het Gymnasium te Brussel aangesteld en kweet zich van zijne taak zoo goed, dat, toen in 1830 de omwenteling de banden tusschen Noord- en Zuid-Nederland verbroken had, aan KARSTEN, die uit de ouderlijke woning, waar hij de zomer-vacantie doorbracht, naar België terugkeerde om zijne bezittingen te halen, door het voorloopig bewind het aanbod gedaan werd om zijne betrekking te behouden. Dan hoezeer hij daar vier jaren met genoeg geleefd en gewerkt had en betrekkingen aangeknoopt met BERNHARDI en SCHMITZ te Leuven en met enkelen anderen, die prijs stelden op degelijke studie, verboden eergevoel en vaderlandsliefde hem dit aanbod aan te nemen. Hij keerde naar zijne geboorteplaats terug, waar hij zich vooreerst met een sober wachtgeld, later met een praeceptorat moest vergenoegen. In den zomer van 1833 vond hij eindelijk in Amersfoort een ruimeren werkring, die hem een minder weidschen titel dan zijn vroegeren, maar wellicht meer voldoening schonk. Ik verbeed mij althans dat een man als KARSTEN, die zijne vrije uren liever in zijne boeken doorbracht, dan in den roes van vermaken, die eene hofstad oplevert, in het stille Amersfoort zich niet ongelukkig zal gevoeld hebben, vooral toen hij aldaar in Mej. BARBARA MARIA SCHADE VAN WESTRUM eene gade vond, die dertig jaren lang hem eene trouwe gezellin op het levenspad was en hem vader maakte van een talrijk kroost, tien zonen en dochters, die allen hunnen ouders tot vreugde en sieraad verstrekten.

Het Rectoraat te Amersfoort liet hem genoeg tijd over om voort te gaan met het verzamelen en bewerken van de overblijfselen der schriften van de oudste Grieksche wijsgoeren, waarvan het eerste stuk de gedichten van XENOPHANES met

aanteekeningen en verhandelingen behelzende, even vóór den opstand te Brussel uitgegeven, eene schitterende proef van KARSTENS vlijt en scherpzinnigheid mag genoemd worden. BAKE vermeldde dit boek met onverdeelden lof in het vijfde deel der *Bibl. critica nova*, waar wij onder anderen lezen: *Eximias praesentis muneris laudes satis praedicare non possumus: ita sunt omnia docte, accurate et acute disputata*. Aan het voornemen om spoedig eene dieper indringende beoordeeling van den XENOPHANES te geven, heeft BAKE geen gevolg gegeven, daar tot groote schade voor de grondige studie der philologie de uitgave der *Bibl. critica* in 1831 is gestaakt.

In 1835 volgde PARMENIDES, in 1837 EMPEDOCLES, beiden op gelijken voet en met niet minder zorg bewerkt. Zij verdienen, zoo als geschied is, dat zij door bevoegde beoordeelaren in het buitenland met lof aangekondigd werden. Want om op zulk eene wijze het gebouw op te trekken, waarvoor HENR. STEPHANUS en JOS. SCALIGER de grondslagen gelegd, FÜLLBORN, BRANDIS, STÜRZ, PEIJRON en anderen bruikbare bouwstoffen aangevoerd hadden, daartoe was een stalen vlijt en eene uitgebreide kennis der Grieksche taal en wijsbegeerte noodig. Het zou de perken, die ik mij gesteld heb, te buiten gaan, als ik u in bijzonderheden de verdiensten dezer verzameling van fragmenten wilde aanwijzen. Dit alleen wil ik niet verzwijgen, dat latere arbeiders op hetzelfde veld, als H. STEIN en L. MULLACH, niet veel ontdekt hebben wat aan de aandacht van KARSTEN ontgaan was.

KARSTEN heeft door dit werk zich een blijvenden naam in de geschiedenis der letterkunde verworven. Aan belooning ontbrak het niet. In December 1832 werd hij tot Korrespondent, in April 1837 tot Lid der derde klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut benoemd en drie jaren later kwam hij te Utrecht en te Groningen in aanmerking voor de leerstoelen, die door het overlijden van PH. W. VAN HEUSDE en J. TEN BRINK openstonden. Door velen aanbevolen, vooral door VICTOR COUSIN, die hem als medearbeider in de Grieksche wijsbegeerte hoogschatte, werd hij te Utrecht de opvolger van zijnen onvergetelijken leermeester en belast met dezelfde leervakken, waarin

deze met uitnemend gevolg was werkzaam geweest. Na den dood van zijnen ambtgenoot A. VAN GOUDOEYER stond hij het onderwijs in de geschiedenis aan diens opvolger af en nam nu de Latijnsche letterkunde op zich, eene schikking waardoor hij een sterk bewijs gaf zoowel van zijne groote inschikkelijkheid, als van zijne veelzijdige ontwikkeling en onvermoeiden ijver. Tot op dien tijd had hij zich bij voorkeur met onderwerpen uit de Grieksche letterkunde bezig gehouden. Om van de menigvuldige door hem van 1838 tot 1851 in de Vergaderingen van het Instituut geleverde bijdragen, die meest alle over Grieksche onderwerpen loopen, niet te spreken, verwijs ik u ten bewijze op de Verhandelingen over palingenesie en metempsychosis en *de tetralogia tragica*, beide uitgegeven in de werken van die instelling. Die verhandelingen wijzen tevens de sfeeren der letterkunde aan, in welke KARSTEN zich liefst bewoog, namelijk wijsbegeerte en dramatische poëzij. Ook later bleef hij gaarne op die baan voortgaan. Zoo als hij op jeugdigen leeftijd den moed had gehad om zich aan PINDARUS te wagen, zoo was de kritisch-exegetische uitgaaf van den Agamemnon van AESCHYLUS de vrucht van rijperen leeftijd, en van langdurig onderzoek. „*In difficili opere non festinandum censisui*” lezen wij in de voorrede, en al stond het daar niet, zou toch de uitvoerige commentaar met zijn rijkdom aan conjecturen, die door den erg bedorven tekst in het leven geroepen zijn, het bewijs daarvoor opleveren. Of overigens door al de conjecturen van GOD. HERMANN, DINDORF, WEIL, KARSTEN, SCHNEIDWIN, KECK en andere uitgevers van den Agamemnon de oorspronkelijke tekst hersteld zij, waag ik niet te beslissen. Als ik hoor verzekeren, dat er op dit stuk minstens driemaal zooveel conjecturen gemaakt zijn, als er woorden in staan, dan geloof ik aan geen hunner te kort te doen, als ik het meerendeel dier ontelbare gissingen meer voor vernuftig, dan voor noodig of treffend houd.

Vraagt iemand, of KARSTEN proeven van bekendheid met de Latijnsche letterkunde geleverd heeft, dan verwijs ik hem op de lezenswaardige verhandeling over het leven, de studiën en de dichtwerken van HORATIUS, die in 1861 uitgegeven is. Ik

acht dat boek bij uitstek geschikt voor het doel, dat de schrijver beoogde. Hij wilde menigeen, die sedert zijn schooltijd HORATIUS niet meer opsloeg, opwekken tot eene hernieuwde kennismaking met dezen ouden vriend en medgezel der groote staatslieden en geleerden van verschillende eeuwen en volkeren. Moge die wensch vervuld worden. Eene overzetting in het Hoogduitsch door Prof. M. SCHWACH, die ten vorigen jare in Leipzig is verschenen, kan daartoe buiten de grenzen van ons taalgebied medewerken, even als de bekende voorlezingen van onzen VAN OMMEREN door WALCH en EICHSTADT een ruimeren kring van lezers hebben gevonden.

Naast deze studie over HORATIUS verdient de verhandeling over de pleitrede van CICERO voor S. ROSCIUS van Ameria genoemd te worden, die, ware zij zoo aangeboden voor onze werken, als zij daarin opgenomen is, zeker niet aan de strenge kritiek zoude onderworpen zijn, die haar te beurt is gevallen. Aan KARSTEN, die zelf bij uitnemendheid zachtmoedig was in zijn oordeel over het werk van anderen, viel de min gunstige beoordeeling van zijn werk hard, en de ontijdige publicmaking van het rapport dwong hem bijna tot de uitgave eener antikritiek. Hierbij bleef de strijd, de eenige meen ik, dien KARSTEN ooit voerde. De vrede werd spoedig hersteld en van weêrszijden werd de les om te vergeven en te vergeten, wat met goede bedoelingen geschreven was, zonder eenig voorbehoud toegepast.

Sedert 1856 is KARSTEN lid geweest van de kommissie van beoordeeling der Latijnsche prijsversen, en hoewel hij liefst het stellen van het rapport aan een' zijner medeleden overliet, bewezen de opmerkingen en kritieken die hij daartoe verstrekte, dat hij de aangeboden gedichten naauwkeurig en met oordeel gelezen had. Jammer dat hij aan zijne werkzaamheid voor deze Akademie de kroon niet mocht opzetten door de uitgave van SIMPLICIUS' commentaar op ARISTOTELES' werk *περί οὐρανοῦ* te voltooien. Meer dan 25 jaren zijn voorbijgegaan sedert tot de onderneming besloten werd en nog wacht de geleerde wereld op eenig zichtbaar resultaat van dat besluit. Ik zal geen omstandig verhaal van al het getob met SIMPLICIUS leveren; maar iets moet er van gezegd om de nagedachtenis van KARSTEN

van de blaam van traagheid of van onverschilligheid te zuiveren, die men, onbekend met de ware toedracht, al licht op hem zoude werpen.

Het was bij een schrijven uit Amersfoort van 26 November 1838, dat KARSTEN de aandacht van de klasse van het Instituut, die hem onder hare leden telde, vestigde op het wenschelijke eener nieuwe en meer volledige uitgave van de werken van SIMPLICIUS, die sedert de onvolledige en onvoldoende Aldijnsche uitgaaf van 1526 en 27 niet op nieuw uitgegeven zijn. De klasse besloot daartoe over te gaan, indien de regering eene genoegzame som tot dekking der kosten beschikbaar wilde stellen. Toen aan dit verzoek op eene onbekrompene wijze voldaan was, vertrok de geleerde C. G. COBET, met den last om te Parijs en in verscheidene plaatsen van Italië handschriften van de werken van SIMPLICIUS af te schrijven. Het is bekend, dat deze, na vijf jaren op kosten van het rijk en uit de vrijwillige bijdragen van bijzondere personen in den vreemde gearbeid te hebben, met een schat van afgeschrevene codices terugkeerde. Kort na zijne terugkomst legde hij zijn apparaat voor SIMPLICIUS aan de klasse voor en verklaarde zich bereid om door het leveren van een kritisch gezuiverden tekst KARSTEN in staat te stellen tot de bewerking van een historisch-philosophischen commentaar. Het bleek echter, dat de Leidsche hoogleeraar weinig lust in SIMPLICIUS had; immers toen het Instituut in 1851 werd opgeheven, had de uitgever nauwelijks met het drukken van den commentaar van SIMPLICIUS op ARISTOTELES *de Caelo* een aanvang kunnen maken.

Toen in 1855 de Akademie werd uitgebreid, begreep deze afdeeling, dat zij verplicht was om de niet afgewerkte taak van het Instituut als eene schuld jegens de Regering en de wetenschap te aanvaarden. Sedert dien tijd is langzaam met den druk voortgegaan, zoo als uit de jaarlijksche verslagen in onze Jaarboeken kan blijken. De Grieksche tekst van bovengenoemd werk, waartoe de Akademie besloten heeft zich vooreerst te zullen bepalen, ligt reeds meer dan twee jaren afgedrukt, maar nieuwe en betere afschriften, die de Heer COBET later verstrekte, vertraagden de uitgave en droegen niet bij om den ar-

beid van KARSTEN aangenamer en lichter te maken. Hoeverre hij bij zijn overlijden met eene voorrede en aantekeningen gevorderd was, zal u door den Heer HOLWERDA beter dan door mij opgegeven worden. Moge het dezen, die bereidvaardig de voltooiing van dezen arbeid op zich nam, gelukken dien weldra tot een gewenscht einde te brengen.

Al bestaat de kans, dat SIMPLICIUS na zijne trage wedergeboorte de verwachting der geleerde wereld niet zal bevredigen, dan is deze toch aan het voorstel van KARSTEN grooten dank verschuldigd. Want anders zou onze beroemde Leidsche philoloog niet volkomen geworden zijn, wie hij is, en niet met de schatten der vreemde boekerijen, die hij doorzocht heeft, voor de wetenschap gewoekerd hebben; zonder het fonds, voor SIMPLICIUS bijeengebracht, zou de Akademie den Hoogleeraar F. Z. ERMERINS niet in staat gesteld hebben om zijne uitstekende uitgave van HIPPOCRATES in het licht te zenden.

Ik heb de hoofdpunten van KARSTENS leven en werken opgegeven. Over zijn karakter behoeft ik niet uit te weiden. Gij allen hebt hem gekend, velen uwen langer en beter dan ik. Moet ik mijn oordeel uitspreken, dan noem ik hem een man, die aan een helder hoofd een goed en edel hart paarde. Zijne verdraagzaamheid was geen gevolg van gebrek aan eigen welgevestigde meening, maar vloeide voort uit eene grenzenlooze goedhartigheid. Hierdoor won hij de achting en de liefde zijner leerlingen en ambtgenooten, en maakte een edel gebruik van de ruime middelen, waarmede hij bedeeld was. In eene geschiedenis der letterkunde van de negentiende eeuw verdient zijn naam eene eervolle melding; in de harten van allen, die hem lief hadden en hoogachtten, zal zijne nagedachtenis voortleven.